

Cu ajutorul arheologului găsim locul colibei părinților lui Neghiniță

— **N**oi stăm și râdem aici, ne spuse Neghiniță cu lipsa lui de politețe, când hohotele se mai potoliră. Și cu ceea ce căutăm cum rămâne?

Arheologul îmi ceru lupa, fiindcă, la fel ca mine, cu ochii liberi nu putea să-l vadă destul de bine pe omuleț. Se uită cu-atenție la el. Se minună încă o dată de-nfățișarea lui. Și vru să știe ce căutăm.

N-avusesem încă timpul să stau mai amănunțit de vorbă cu-arheologul, preocupați fiind de-ntâmplările prin care trecusem. Așa că, la rugămintea lui, îi povestii ceea ce dumneavoastră, dragi cititori, ați aflat mai înainte din paginile cărții. Și-anume că Neghiniță stătuse multă vreme într-o țară străină. Acolo, din pricina unor neazuri pe care le-ndurase, se-mbolnăvise grav. Boala aceasta era uitarea. Nu mai ținea minte-o mulțime de lucruri. Nici numele nu și-l mai cunoștea. Norocul lui fusese numai că ținuse minte țara unde se născuse. În acest fel putuse să se-ntoarcă în România. Și-acum căuta coliba părintească. Despre colibă știa numai că se găsea nu prea departe de țărmul mării, lângă o movilă pe care creșteau odinioară trei salcâmi dintr-o singură rădăcină.

— Asta e tot! încheiai eu.

Prietenul meu își frecă fruntea cu palma, gânditor:

— Salcâmi pe-o movilă?...

— Da... da... Nu cumva știi ceva despre movila asta, arheologule? sări Neghiniță pe buza halbei golită de conținutul ei și-l imploră cu palmele lipite una de alta, după obiceiul său.

— Ba cred că da! surâse-arheologul tainic.

— Cum? Știi ceva? țipă deodată Neghiniță. Și unde?... Unde?...

Începu iarăși să se zbenguiască, sărind de bucurie ca un copil, în toate părțile.

— Scriitorule!... Liuțo!... striga. Îmi pare bine că-i găsesc...

— Pe cine? întrebă arheologul.

— El crede că-i găsește pe părinții săi, îi șoptii la ureche prietenului meu, în timp ce Neghiniță se da tumba, sărind când la Liuța, când la Bobiță.

— Aha!... dete din cap arheologul, tocmai când Neghiniță se întorcea pe buza halbei, cu tichiuța-n mână, împurpurat la față de fericire, și-ntrebând:

— Unde ai spus, arheologule, că e movila cu salcâmi?...

— Salcâmi nu mai sunt. Însă movila... mai bine zis locul unde-a fost movila, trebuie să fie la Mangalia. Acolo am auzit că, pe movila sub care s-a găsit un mormânt antic, așa-numitul „mormânt cu papirus”¹, creșteau

¹ Mormântul acesta, vechi de peste 2 300 de ani, construit din blocuri mari de piatră, prevăzut cu un altar pentru slujbele religioase, a adăpostit un bărbat a cărui frunte era împodobită cu o coroniță din frunze de bronz și bobite de ceramică, prinse pe-un cadru de os, în întregime aurite și imitând cununa de lauri. O coroniță asemănătoare s-a găsit și pe lespede

cândva niște salcâmi. Dacă-mi dați voie, pentru că mă interesează astfel de lucruri, voi merge împreună cu voi. Primiți?

— Primim! îi răspunse Neghiniță cât putu de puternic, de parcă numai el ar fi fost întrebat.

— Vă mulțumesc! rosti arheologul.

— Ura!... mai aplaudă înc-o dată Neghiniță. Bravo!... Ești un băiat cumsecade, arheologule.

Arheologul, un... băiat în vârstă de-aproape 60 de ani, nu se supără pentru că fusese numit astfel. Iar Neghiniță, cu deprinderile lui proaste, căpătate la curtea împărătească pe unde slujise, sări pe nasul învățatului, în timp ce noi ne luam rămas-bun și mulțumeam pentru a doua oară marinarilor, doctorului și surorilor de la punctul sanitar pentru purtarea lor plină de devotament, în împrejurările grele prin care trecuserăm, în timpul și după-ncetarea furtunii.

Ne duserăm apoi să ne vedem „corabia”: *Căluțul de mare*, care fusese avariat între stânci. Câțiva marinari izbutiră să-l tragă la țărm, și-un grup de dulgheri lucra de zor la repararea sa. Dulgherii ne-asigurară că până-n seara aceea căluțul nostru plutitor va fi iarăși ca nou și vom putea să ne-ntoarcem cu el acasă.

Le mulțumirăm și lor pentru sârguința pe care-o dădeau și ne-ndreptarăm spre autobuzul de Mangalia.

de piatră a mormântului. Iar lângă schelet s-au aflat resturile unui papirus în limba greacă, primul document de acest fel descoperit la noi. Se pare că bărbatul acesta a fost un literat, de două ori laureat pentru arta lui. Și-n mormântul său a fost așezată, în semn de cinste, una dintre operele sale cele mai importante.

Autobuzul era plin. Și șoferul, un mustăcios, cu-o șapcă lăsată pe ceafă și cu mânecile bluzei albastre suflecate până la coate, nu ne lăsa să ne urcăm în autobuz cu Bobiță.

Arheologul începu să pledeze cu toate mijloacele sale oratorice, încercând să-l convingă pe șofer să-l lase și pe Bobiță-n mașină. În acest scop făcu caz și de funcția lui importantă de la Constanța.

Era nespus de cald. Arheologul, ca toți oamenii grași, pe căldură, era aprins la față și-și făcea vânt cu pălăria, strigându-i șoferului:

— Fac o cercetare arheologică la Mangalia și am nevoie și de câțel. Nu-ți pot explica de ce, dar am nevoie neapărat de el...

Șoferul însă, tare pe dispozițiile primite de la direcția autobuzelor, nici nu voia s-audă:

— Cu câinii nu vă dau voie și gata!

Lumea din autobuz protesta, învinuindu-ne pe bună dreptate că le-ntârziem plecarea. Eu eram gata să renunț la-ncercarea de-a ne urca-n autobuz cu Bobiță și voiam să găsesc un taxi, când îl auzii pe Neghiniță șoptindu-mi la ureche:

— Sssst!... scriitorule. Să nu spuneți că sunt cu voi...

Apoi pieri din ureche și-ndată larma se potoli-n autobuz, iar șoferul se ridică-n picioare și proclamă:

— Am greșit!... Am greșit!... Acesta este-un autobuz în care oricine are voie cu câini...

Ne deschise ușa autobuzului, căci toată discuția fusese până atunci purtată la geam, și ne pofti cu-o plecăciune:

— Pofțiți!... Pofțiți...

Arheologul și Liuța nu-nțelegeau nimic. Dar eu îi făcui semn fetiții să tacă, și pe-arheolog, cu-același scop, îl înghiontii încet, în spate.

Acesta pricepu imediat că trebuie să se fi petrecut ceva cu Neghiniță, pentru că observai cum îl căuta din ochi pe omuleț și nevăzându-l nici la mine, nici la Liuța, zâmbi cu-nțeles.

Șoferul îi făcu lui Bobiță loc lângă el. Însă cățelul, despre care țin minte că v-am spus că nu face prietenie cu nimeni, dacă nu-l îndemnăm noi în mod special la aceasta, îl mârâi, prevenindu-l pe șofer: nu cumva să pună mâna pe el, că-l mușcă.

Ca măsură de precauție, și ca să nu avem alte necazuri, cunoscându-i firea lui Bobiță, îi pusei botnița (o botnicioară drăguță de piele), pe care-o am întotdeauna la mine și pe care cățelul n-o poate suferi.

— Ce cățel simpatic, continua să-i vorbească șoferul. Cum te cheamă, cățelușule?

Bobiță sta însă mai departe morocănos și mârâia-n dârjit de când văzuse că i-am pus botnița.

— Ce zici, scriitorule? îl auzii în același timp pe Neghiniță șoptindu-mi. Am sărit dintr-o ureche într-alta pe la toți pasagerii care făceau gălăgie și i-am potolit.

— Strașnic, Neghiniță! îi răspunsei în gând. Mi-a plăcut mai ales cum l-ai făcut pe șofer să se poarte... Numai așa am putut să ne urcăm cu Bobiță-n mașină. Altfel nu știu dacă mai ajungeam până diseară la Mangalia...

— Ha, ha, ha!... Cling, cling, cling!... Așa e? râse Neghiniță muzical la urechea mea, înțelegându-mi gândurile. Ah, scriitorule!... Ah!... mai șopti el, și când mă gândesc că mi-aș putea întâlni părinții chiar astăzi. Cum? Nu-ți vine să crezi? mă-ntrebă el revoltat, citindu-mi gândurile. Să nu spui asta... Nu... Eu sper... sper...

Glasul lui șoptit era fierbinte. Vibra-n urechea mea. Și mă ferii să-l contrazic, fie și chiar numai în gând.

— Tuzla! îi anunță șoferul pe pasageri.

— Fosta Stratonichie¹, îl completează arheologul pe șofer.

Neghiniță sări din ureche pe umărul meu, să vadă și el Tuzla.

O vilegiaturistă cu-o figură verde și acră, care ședea-n stânga mea, n-avu de lucru și-mi comunică, arătându-l pe piticel:

— Aveți o gânğanie pe umăr...

Plăti însă scump aceste cuvinte. Neghiniță, supărat că fusese numit gânğanie, deși nu i se-ntâmpla lucrul acesta pentru-ntâia oară, cum ne-a mărturisit chiar el altă dată, sări pe nasul vilegiaturistei și-o ciupi până la sânge.

Nasul negricios, dar jupuit din pricina expunerii prea-ndelungate la soare, avea o sensibilitate deosebită.

Vilegiaturista dete-un ȕipăt scurt și-și holbă ochii, lovindu-se peste nas cu palma, ceea ce o făcu să se îndurereze și mai rău.

— Na, fiindcă m-ai numit gânğanie, îi șuieră piticelul.

— Aici sunt Costineștii, anunță din nou șoferul.

— Altădată, pe locul acesta se ridica orașul Partenopolis, îi spuse arheologul Liuȕei.

— Acum sunt taberele pentru tineret, adăugă fetiȕa ce știa și ea.

¹ Stratonichia avea temple și case frumoase, clădite din piatră albă. Fiindcă promontoriul pe care se afla era lovit puternic de valuri, corăbiile acostau foarte greu. Cel mai adesea se refugiau într-un golf alăturat (Agigea de azi) sau în portul Partenopolis (Costinești-Schitu din zilele noastre). Tot din pricina izbirii valurilor, o parte din Stratonichia s-a scufundat. Stâncile și nisipul din faȕa Tuzlei se pare că rezervă într-adevăr multe surprize arheologilor.

— Stațiunea asta-ncepe să facă o vie concurență plajelor de la Mamaia, Eforie Nord, Eforie Sud și celorlalte, confirmă un pasager care le-auzise discuția.

Parcă dorind să ne-ncredințeze de adevărul celor spuse de pasager, o ceată de tineri și tinere, îmbrăcați în șorturi, fuste și bluze de toate culorile, se iviră de la o cotitură, făcându-ne veseli cu mâinile semne de bun venit.

Le răspunserăm la fel și, după o scurtă oprire, autobuzul porni mai departe. Străbăturăm toată salba de stațiuni din complexul Mangalia Nord. Admirarăm terasele fermecătoare ale Olimpului, parcurile răcoroase ale Neptunului, Jupiterul, cu vilele sale fastuoase, grădinile înmiresmate de la Venus, Saturn și Aurora, și, în sfârșit...

— Mangalia!¹ vesti șoferul oprind mașina scurt, după o goană la care-l îndemnase tot piticelul și care ne tăiase orice poftă de-a mai scoate din gură vreun cuvânt.

— Mangalia! îmi șopti Neghiniță de pe umăr. Scriitorule, nu mai recunosc nimic în jur. De unde-au răsărit atâtea palate?... Ba da, ba da, rosti tot el, după ce ajunserăm în dreptul geamiei tătarești. Locul acesta l-am mai văzut. Să mergem mai departe... mai departe...

Cu Liuța de mână, cu Bobiță după noi și cu Neghiniță pe umăr, urmându-l pe-arheolog, pornirăm spre

¹ Histria și Tomisul (Constanța) au fost întemeiate de coloniștii greci veniți din Milet. În schimb, Mangalia, numită Calatis în vechime, a fost întemeiată de coloniști greci din Heraclea Pontică. Orașul era-mpodobit cu statui și capiteluri de marmură, înconjurat cu un zid puternic de apărare și-avea un port mare cu două ieșiri, ale cărui ziduri s-au cufundat în mare, din cauze care nu se cunosc (poate din pricina unor cutremure).

„mormântul cu papirus“. Deasupra lui se ridica înainte cea mai înaltă dintre movilele de la Mangalia, așa după cum ne spusese arheologul.

Trecurăm prin parc; străbăturăm stadionul imens din marginea fostului zid de apărare al vechiului Calatist și ajunserăm curând în fața mormântului deasupra căruia fusele movila cea mare.

Aci ne oprirăm. Lui Neghiniță, cât e de mititel, îi auzeam pe umăr răsuflarea precipitată:

— Arheologule, aici a fost movila? îl întrebă el pe-nvățat.

— Aici! răspunse-acesta, dând ocol mormântului prin toate părțile și studiind terenul din preajmă-ndelung. Deasupra au fost cei trei copaci despre care vorbeai...

— Așadar, pe undeva, pe-alături, poate chiar pe locul unde ne aflăm, trebuie să fi fost coliba părinților mei! oftă piticelul copleșit de-amintiri. Unde-or fi ei acum? Or fi murit sau or fi plecat altundeva? Pe cine să-ntreb?...

— Dacă poți nădăjdui că pământul o să-ți răspundă, întreabă-l pe el, îl sfătui arheologul. Uite, cam pe-aici se pare c-ar fi fost o colibă, îi arată el omulețului un loc, cam la șapte-opt metri depărtare de fosta movilă. Întreabă țărâna strămoșească, Neghiniță!

— Bine mă sfătuiești, arheologule, murmură el, atât de emoționat, încât, după glas, mi se păru că-i vine să plângă.

Se lăsă apoi la pământ. Tăcu un timp, și-ntrebă:

— Țărână strămoșească sunt eu, Neghiniță, fiul acestor plaiuri. Mă recunoști?

Întâi, pentru câteva clipe, fu tăcere. După aceea se auzi un uruit surd subteran. Uruitul dură două sau trei minute.

Neghiniță pusese urechea pe pământ și asculta.

Trecură iarăși vreo zece, cincisprezece minute și noi stăteam nemișcați. Singur Bobiță dădea ocol locului unde se culcase omulețul, cu urechea lipită de pământ.

După un timp, omulețul șopti ceva neînțeles de noi. Pământul mai vui o dată surd. Și Neghiniță se ridică. Simții picătura fierbinte a trupului său pe obrazul meu.

— Ai aflat, Neghiniță? îl întrebai.

— Da, am aflat, sughiță el, și-mi dădui seama că plângea.

Arheologul s-apropie de noi:

— Ce s-a întâmplat cu ei?

Și Neghiniță ne povesti cele pe care le aflase. Pământul îi răspunsese că părinții lui plecaseră din acele locuri de peste-o sută de ani.

Deci presupunerile mele s-adevereau. Omulețul se născuse cu mai mult de un secol în urmă.

Înțelesei și de ce omulețul vorbea o limbă românească veche. El pronunța multe cuvinte într-un fel cum astăzi nu se mai obișnuiește. (În povestirea noastră ne-am ferit însă intenționat de-a transcrie aceste forme vechi de vorbire ale lui Neghiniță, pentru a nu îngreuna lectura.)

Că omulețul mai trăia, nu era lucru de mirare. S-au văzut oameni viețuind și mai mult de-o sută de ani. Dar cum, de ce nu-și dădea seama cât timp trecuse pe deasupra lui? Și cum de mai sperase să-și revadă părinții?

— Vasăzică, ne spuse omulețul uluit și cu lacrimi în ochi, eu am dormit în fântâna împărătească un veac. Un veac?... Un veac întreg, ba poate și mai mult, ne strigă el. Ticăloșii!... Ticăloșii!... Și nu mai pot să-mi revăd părinții niciodată... Niciodată!... Niciodată!...

— Stai, liniștește-te, încercă să-l mângâie pe omuleț arheologul. Acuma nu mai are niciun rost... Plânsul n-ajută la nimic Mai bine să judecăm la rece...

— Ca să deslușim totul și să te putem ajuta, îl sfătuii eu, povestește-ne, Neghiniță, dacă vrei, ce s-a petrecut în timpul care s-a scurs de când ai fost aruncat în fântână și până te-ai întors în România.

— Și pe urmă și ce ți-a spus pământul despre părinții tăi, îl rugă Liuța. Unde s-au dus și ce s-a petrecut cu ei?

Neghiniță-și scoase băsmăluța vărgată și-și suflă nasul.

— Așa e, vă sunt dator aceste explicații, glăsui el. M-ați însoțit pân-aici. Datorită vouă am găsit locul colibei părintești. Și poate veți merge și mai departe cu mine...

— Vom merge, îl asigură Liuța.

— Vom merge, întării și eu, nădăduind totuși în mine că drumul acesta nu va fi prea lung.

— Așezați-vă coala pe bancă, și-am să vă povestesc imediat totul! se hotărî omulețul.